

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Enskilda gymnasiet, gr i Stockholms
kommun med ENSKILDA GYMNASIET som huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Enskilda gymnasiet, grundskola. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Enskilda gymnasiet, gr i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som är utmanande så att alla elever stimuleras till utveckling.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i låg utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.
- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 7 oktober 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån **de** identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:12297) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Lärarna och elever uppger i intervjuer att en arbetsprocess ofta inleds med att lärarna visar olika inspirationskällor för eleverna, till exempel filmer och tidigare elevarbeten. I materialinriktningen textil får eleverna arbeta med en uppgift utifrån ett bestämt tema som stöd för att utveckla nya idéer. I materialinriktningen textil ger läraren elever i uppgift att rita flera skisser för att prova olika idéer innan de börjar arbeta med materialet. I materialinriktningen trä och metall har läraren gett eleverna i uppdrag att studera byggnader i stan för att hitta idéer till arbetet. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer framkom att lärarna uppmuntrade elever att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt för att lösa en uppgift på. I textilsalen provtryckte exempelvis eleverna mönster på papper och eleverna hade möjlighet att göra om och prova flera gånger. Även i trä- och metallsalen provade

eleverna tillvägagångssätt för att få ihop små fanerbitar till ett porträtt och provade olika nyanser av fanerbitar för att se vilka nyanser de kunde använda för att få önskat resultat.

Lärarna ger eleverna stöd och återkoppling löpande under pågående arbetsprocess utan att ta över elevernas uppgifter. Elever uppger i intervjuer att lärarna hjälper dem genom att visa och samtidigt uppmanar eleverna att försöka själva eller fråga en klasskamrat. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer framgick att lärarna i båda materialinriktningarna vid flera tillfällen hade en dialog med eleverna och frågade hur det gick, hur elever tänkte framåt och instruerade hur eleverna kunde lösa olika problem. Exempelvis vägledde en lärare i materialinriktningen trä och metall elever genom att ställa frågor om vilken sida de borde vända uppåt eller nedåt för att bitarna skulle passa och för att eleverna inte skulle skära eller limma på fel sida. Läraren påminde också eleverna upprepade gånger om att gå tillbaka till instruktionerna för att se de olika stegen i uppgiften. Läraren i textilsalen vägledde eleverna med frågor som exempelvis vad eleverna såg när de tryckte mönster på tyg med egentillverkade stämplor.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen till viss del är motiverande och utmanande. Däremot varierar arbetsformerna.

Undervisningen är begränsad avseende utmaningar av elevernas utveckling utifrån att det saknas maskiner i materialinriktningen trä och metall. I Skolinspektionens lektionsobservationer och intervjuer med lärare och elever framkommer att lärarna som undervisar i materialinriktningen i trä och metall behöver anpassa vilka uppgifter eleverna får arbeta med utifrån att det saknas maskiner. Däremot finns symaskiner i materialinriktningen textil som eleverna får använda. Lärarna i båda materialinriktningarna uppger i intervju att det finns gott om olika material som eleverna får prova. Lärarna uppger vidare att eleverna får arbeta med samma typ av uppgifter och att dessa går att utföra på olika svårighetsnivåer. Elever berättar att lärarna visar tidigare elevarbeten för att eleverna ska se skillnaderna i kvalitet och svårighetsnivå. Sedan gör vissa elever enklare arbeten och andra utvecklar sina arbeten. I intervju ger lärarna exempel på hur de förmedlar höga men rimliga förväntningar på elevernas progression. Till exempel finns det projekt på tre olika nivåer under terminen. Lärarna uppger att de också tänker också på vad eleverna ska ha med sig när de går ut årskurs 9 och ser till att eleverna inte gör samma saker i årskurs 7 som i årskurs 9. Elever uppger att lärarna vet att eleverna kommer att klara uppgifterna och att förväntningar anpassas utifrån vad elever har gjort tidigare. Elever upplever också att lärarna har höga förväntningar och att eleverna förväntas vara självständiga i sitt slöjdarbete.

Undervisningen varierar så att eleverna får möjlighet att dela erfarenheter med andra elever och utveckla lärandet. I intervjuer med lärare framkommer att eleverna ofta arbetar med uppgifter enskilt men att det också finns planerade tillfällen då elever får arbeta i grupp tillsammans för att dela erfarenheter, ta intryck av varandras idéer, ge återkoppling och uppmuntran. Både elever och lärare uppger att dessa tillfällen sker i form av presentationer. Eleverna ger även några exempel på att de har fått arbeta i par såsom när de gjorde tärningar och ljusstakar i materialinriktningen trä och metall. Vidare ger lärarna och elever exempel på att eleverna samarbetar spontant genom att hjälpa varandra med de individuella uppgifterna. När eleverna gör samma uppgift men befinner sig på olika steg kan de dra nytta av varandras erfarenheter och kunskaper under tiden som de arbetar, exempelvis genom att hjälpa varandra med att komma ihåg hur ett stygn ska göras. En lärare berättar att en bra form av lärande är att visa och hjälpa någon annan. En av lärarna uppger att hen också styr grupperingarna i klassrummet för att eleverna ska få arbeta i andra konstellationer än vad de själva skulle ha valt.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande reflekterar över arbetsprocess och resultat tillsammans med lärare.

Lärarna ställer frågor löpande till eleverna och låter dem utvärdera och bedöma resultatet av sitt arbete under tiden som arbetet pågår. Av Skolinspektionens lektionsobservationer framgår att lärarna ställer frågor om bland annat nästa steg, hur eleven vill fortsätta, om elever är nöjda och vad de ser i sitt arbete eller stämmer av om eleven gjort rätt. Lärarna diskuterade med eleverna vad som behövde göras eller förändras för att nå önskvärt resultat. Lärarna uppmärksammade också eleverna på att deras noggrannhet kommer att påverka slutresultatet. Elever och lärare uppger i intervjuer att i slutet på varje lektion skriver eleverna i sin loggbok. En lärare uppger att ibland är det färdiga frågor som eleverna reflekterar över. En annan lärare uppger att loggboken främst används för att eleverna ska dokumentera arbetet inför den reflekterande presentationen i slutet på projektet. Reflektionsfrågor om slutproduktens resultat kan exempelvis handla om eleverna har stött på något hinder under arbetets gång och hur de i så fall löste det eller hur de kom på sina idéer. Frågorna är öppna i sin karaktär så att eleverna inte bara kan svara ja eller nej. Frågorna handlar både om arbetsprocessen och resultatet och innefattar exempelvis vilka val av verktyg och material som eleven använt.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som är utmanande så att alla elever stimuleras till utveckling.

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.¹ Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.² Vidare ska läraren bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel. Därutöver ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna i begränsad utsträckning stimuleras till att utveckla kunskaper inom materialinriktningen trä och metall om hur de, med hjälp av maskiner, kan arbeta med olika material. Genom att låta eleverna prova att arbeta med maskiner ges eleverna kunskaper om och erfarenheter av hur dessa ska hanteras på ett säkert sätt samt stärker tilltron till att klara uppgifter i det dagliga livet. Med hjälp av olika verktyg, redskap och maskiner lär sig eleverna att uppfatta de möjligheter och begränsningar som olika material erbjuder. Detta i syfte att eleverna ska ges möjlighet att nå så långt som

¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

² Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

³ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

möjligt i sin kunskapsutveckling i ämnet slöjd samt stärka deras handlingskraft.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna får förutsättningar att ge eleverna en undervisning som är utmanande så att alla elever stimuleras till utveckling.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i låg utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om materials påverkan på miljön, däremot får eleverna kunskaper om slöjdmetoder som bidrar till hållbarhet.

Eleverna får till viss del fördjupa sina kunskaper om olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv men får inte fördjupa sina kunskaper om olika materials miljöpåverkan. Elever och lärare uppger att lärarna vid något tillfälle har berättat om olika materials kvalitéer och vilka ändamål som de kan vara mest lämpade att användas till. Exempelvis vilka trämaterial som tål vatten bättre och vilka tyger som lämpar sig att trycka på. När lärarna introducerar ett nytt material berättar de varifrån materialet kommer. Dock har lärarna inte pratat med eleverna om hur materialet framställts eller transporterats och hur det påverkar miljön. Lärare i materialinriktningen textil uppger att lokalen där textilundervisningen bedrivs delas med annan undervisning, vilket

försvårar möjligheten att låta information om till exempel bomull sitta uppe.

Eleverna får kunskaper om olika slöjdmetoder som bidrar till att slöjdprodukter blir användbara, välgjorda och håller länge. Lärare och elever uppger i intervjuer att i materialinriktningen trä och metall berättar lärarna om olika metoder såsom att lacka eller olja på trä för att det ska hålla längre. Lärare instruerar även eleverna hur material ska hanteras för att produkter ska bli välgjorda, till exempel hur eleverna ska tejpa kanterna i faneren för att den inte ska dela sig när materialet ska skäras ut och att eleverna ska skära i träets riktning för att inte orsaka skador på träet. I materialinriktningen textil uppger en lärare att hen förmedlar att kvalitet handlar om att saker är välgjorda och hållbara. Till exempel förmedlar läraren vilka textilier som passar eller inte passar vid tryck av mönster såsom att det inte går att trycka på fleecetyg.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna sällan får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen ger eleverna få tillfällen till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Eleverna uppger visserligen att de har fått instruktioner om att inte slösa på material och i slöjdsalarna finns det lådor för spill. Däremot har eleverna inte själva fått göra några aktiva val av metoder eller material ur ett resurshushållningsperspektiv när de ska framställa olika slöjdföremål. Ofta är det lärarna som har bestämt vilket material som ska användas och undervisningen har inte utformats så att eleverna har fått göra jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras påverkan på miljö och människor. Trots att en av lärarna framhåller att den handlingskraft som eleverna får med sig från ämnet slöjd ingår i hållbarhetsperspektivet så är det inget som eleverna uppger att de har fått reflektera över. I intervjuer ger flickor och pojkar olika beskrivningar av hur de kunskaper som de lär sig i ämnet slöjd ska komma till användning i det vardagliga livet utanför skolan och pojkar är mer negativt inställda än flickorna. Flickorna uppger exempelvis att man kan ge bort gjorda föremål i julklapp och att smyckeshållaren som de har tillverkat går att använda till mycket. Medan pojkarna uppger att det som de har lärt sig i slöjden inte är användbart i deras vardagliga liv utanför skolan.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.⁴ Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.⁵

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen i ämnet slöjd i begränsad utsträckning ger eleverna kunskaper om olika materials påverkan på miljön. Genom att utforma en undervisning som synliggör olika materials ursprung och hur dessa framställs och transporteras kan eleverna få en fördjupad kunskap och förståelse om hållbarhet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande:

⁴ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

⁵ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

Av kursplanen i slöjd framgår att undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. "Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling" utgör även en del av det centrala innehållet för årskurs 7–9. Denna del av det centrala innehållet handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, till exempel mellan natur- och konstmaterial, förnybara och icke förnybara material samt resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.⁶

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna endast vid få tillfällen ges möjlighet till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Vidare ges eleverna inte möjlighet att göra egna val av metoder och material utifrån resurshushållning och miljöpåverkan. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna regelbundet får jämföra och reflektera över val av material och metod kopplat till hållbarhet utvecklar eleverna ett miljömedvetet förhållningssätt. Detta bidrar till att eleverna i den egna slöjdprocessen medvetet kan välja hur de kan använda olika metoder för resurshushållning exempelvis reparation samt vård av material och föremål.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar en undervisning där eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön. Ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

⁶ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdämnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen och ges möjlighet att arbeta med olika material och tekniker från ämnets båda materialinriktningar. Rektorn uppger i intervju att eleverna läser båda materialinriktningarna växelvis under höst- och vårterminen i årskurs 7 och 9 samt att eleverna får prova på att kombinera material inom samma materialinriktning, som trä och metall. Vidare uppger rektorn att flickor och pojkar är blandade i slöjdgrupperna. En lärare uppger i intervju att vinsten med att eleverna, oavsett könstillhörighet, läser respektive materialinriktning varannan termin är att eleverna möter båda materialinriktningarna. Dessutom minskar risken för att undervisningen ska bli könsuppdelad eller att eleverna väljer bort vissa material.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna sällan reflekterar över och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna. Emellertid har lärarna medvetna strategier för att eleverna inte ska kunna välja bort material eller metoder som traditionellt kan anses kvinnligt eller manligt.

Lärarna lyfter sällan olika frågor kring jämställdhet tillsammans med eleverna. En lärare uppger i intervju att det finns en risk att könsstereotypa normer förstärks om man belyser skillnader mellan flickor och pojkar. Elever kan vid intervjuer inte heller minnas något tillfälle när lärarna ska ha pratat med dem om slöjdämnet ur ett historiskt perspektiv eller hur traditionella föreställningar kring kvinnor och män kan kopplas till ämnet slöjd. Även om en lärare uppger att det är "könsneutralt" på skolan och att det inte finns någon särskild jargong hos flickor respektive pojkar på skolan så framkommer det i elevintervjuerna att det ändå finns olika uppfattningar kring hur flickor och pojkar arbetar i ämnet slöjd och vilka inställningar de har till ämnet. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer framkom att eleverna som fick undervisning i trä- och metallslöjdsalen hade placerat sig vid borden så att flickorna satt för sig och pojkarna satt för sig. Eleverna

som fick undervisning i textilsalen hade emellertid bestämda platser och där satt flickorna och pojkarna blandade.

Lärarna har medvetna strategier för att utmana elever på individnivå så att eleverna inte ska fastna i könstraditionella val kring material och metoder. Lärarna uppger att de förmedlar till eleverna att det är viktigt att behärska båda materialinriktningarna oavsett könstillhörighet. Genom att ha bestämda teman i undervisningen styr lärarna bort från könsstereotypa val där flickorna gör hjärtan medan pojkarna gör fotbollsmärken. Läraren i materialinriktningen textil ger som exempel att hen lottar ut fabler till eleverna och att eleverna utifrån fabeln får välja ut något som de vill illustrera i sin broderiuppgift. Alla elever förväntas brodera och läraren förmedlar en bild av att det är självklart att slöjdämnet är till för alla, oberoende av könstillhörighet och materialinriktning. I materialinriktningen trä och metall ger en lärare exempel på att eleverna har fått arbeta med färger utifrån ett påsktema när de gjorde ljusstakar. Läraren uppger att det är en strategi för att få alla elever att använda flera färger och att utmana pojkarna till att inte bara använda färger som traditionellt kan anses vara manliga. Vidare uppger lärarna att skolans lärare i praktisk-estetiska ämnen har diskuterat hur de bemöter flickor och pojkar i undervisningen, exempelvis vad de säger till flickor respektive pojkar som utmanar. Lärarna uppger också att det är viktigt att som lärare tänka sig för vad de uppmärksammar och hur de kommenterar elevernas arbete. Eleverna uppger att de inte upplever att lärare behandlar dem olika och berättar att de har samma förutsättningar att prova på alla material som ingår i ämnet slöjd oavsett om de är flickor eller pojkar.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 4

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra

till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare sällan lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet med eleverna. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁸

På Skolinspektionens vägnar

X Roger Persson

Beslutsfattare
Signerat av: Roger Persson

X Sofia Granberg

Föredragande
Signerat av: Sofia Granberg

I handläggningen av ärendet har även utredare Marta Rivelis deltagit.

⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁸ [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-03-26

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Enskilda gymnasiet, gr den 17 februari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Sofia Granberg och Marta Rivelis.

Skolenheten är en fristående skola verksam i Stockholms kommun med årskurserna 7–9. På skolenheten går 177 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdamnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁹

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁰ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹¹

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.¹²

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹³

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹⁴ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

⁹ 26 kap. 20 § skollagen.

¹⁰ 1 kap. 4 § skollagen.

¹¹ 1 kap. 5 § skollagen.

¹² 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁴ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹⁵

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹⁶

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹⁵ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁶ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹⁷

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁸

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁹

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.²⁰

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁹ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

²⁰ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.²¹

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²²

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²³ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²⁴ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²⁵

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

²¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²² Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²³ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁴ 2 kap. 10 § skollagen.

²⁵ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁶

²⁶ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.